

**ԱՇՏԱՐԱԿ ՏԵՂԱՆՎԱՆ ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹՅԱՆ ԼԵՂՎԱԿԱՆ ՀԻՄՔԵՐԸ
ԳԵՂԱՐՎԵՍՏԱԿԱՆ ԽՈՍՔՈՒՄ
ԱՇՈՏ ԳԱԼՍՏՅԱՆ**

Բանասիր. գիտ. դոկտոր

ash.galstyan@mail.ru

DOI: 10.57236/1829-0183-2023.2(29)-64

Համառոտագիր

Աշտարակը Հայաստանի հնագույն բնակավայրերից է: Այստեղ կան վաղ ժամանակների պատմամշակութային կոթողներ, բրոնզեդարյան արձաններ, բնակատեղիներ, դամբարաններ, այլ հուշարձաններ: Աշտարակը համարվել է Արագածոտն գավառի շենքերից մեկը: Նախկինում կոչվել է Աշտարակաց գյուղ, իսկ 1963 թ. դարձել է քաղաք: Աշտարակի մասին հիշատակություններ կան տարբեր հեղինակների գործերում՝ Ղ. Ալիշան, Պ. Պողոսյան, Ս. Շահազիզ, Գ. Էմին, Վ. Պետրոսյան, նաև այն հուշագիրների վավերագրություններում, որոնց կյանքի այս կամ այն հատվածն աղերսվել է այս հնամյա բնակավայրին: Աշտարակի մասին գրել են նաև այլագրիները: Հեղինակներից շատերը տվել են Աշտարակ տեղանվան և նրա խորհրդանշների գեղարվեստական նկարագիրը, լեզվական տարբեր բնութագրիչներով հյուսել հայտնի բնակիչների ու ներկայացրել լեզվաոճական բնութագրերը:

Բանալի բառեր և բառակապակցություններ՝ Աշտարակ, տեղանուն, գրողներ, գիտնականներ, նկարագրություն, տեքստ, բանաստեղծություն, արձակ, երկխոսություն, հասկացույթ:

**LINGUISTIC BASES OF DESCRIPTION OF ASHTARAK LOCATION
NAME IN ARTISTIC SPEECH
ASHOT GALSTYAN**

Doctor of Philological Sciences

ash.galstyan@mail.ru

Abstract

Ashtarak is one of the oldest settlements in Armenia. Here there are historical and cultural monuments, bronze age statues, settlements, tombs and other monuments of early times. Ashtarak was considered as one of the oldest constructions of the Aragatsotn province. Previously it was called Ashtarakats village, and in 1963 it became a town.

There are many references about Ashtarak in the works of various authors, such as Gh. Alishan, P. Proshyan, S. Shahaziz, Gh. Emin, V. Petrosyan. There are also references about Ashtarak in the documentaries of those memoirists, whose this or that part of life was addicted to this ancient settlement. Foreigners have also written about Ashtarak. Many of these people gave an artistic description of Ashtarak settlement, presented Ashtarak, its

symbols, the portraits and characteristics of Ashtarak people with different linguistic characteristics.

Keywords and phrases: Ashtarak, toponym, writers, scholars, description, text, poem, prose, dialogue, concept.

**ЛИНГВИСТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ОПИСАНИЯ ТОПОНИМА
АШТАРАК
В ХУДОЖЕСТВЕННОЙ РЕЧИ
АШОТ ГАЛСТЯН**

д. филол. н.
ash.galstyan@mail.ru

Аннотация

Аштарак является одним из древнейших населенных пунктов Армении. Здесь есть историко-культурные памятники древних времен, статуи бронзового века, жилища, гробницы и другие памятники. Аштарак считался одним из поселений провинции Арагацотн. В прошлом назывался деревней Аштарак, а в 1963 г. стал городом.

Про Аштарак есть упоминания в трудах разных авторов – Г. Алишан, П. Прошян, С. Шахазиз, Г. Эмин, В. Петросян, а также в свидетельствах тех мемуаристов, чья жизнь на определенном отрезке была связана с этим древним населенным пунктом. Про Аштарак писали также представители других национальностей. Многие из этих людей дали художественное описание населенного пункта Аштарак, различными языковыми средствами представили Аштарак, его символы, портреты и характеристики известных аштаракцев.

Ключевые слова и словосочетания: Аштарак, топоним, писатели, ученые, описание, текст, стихотворение, проза, диалог, понятие.

Ներծառություն

Հայ գեղարվեստական արձակում շատ են Հայաստանի պատմամշակութային տեղանունների գեղարվեստական նկարագրություններն ու տարատեսակ անդրադարձումները: Դարերից եկող բնակավայրերի շարքում առանձնանում է Աշտարակ տեղանունը, որի գեղարվեստական նկարագրությունն ըստ էության ներկայացնում են տեղացի արվեստագետները, այդ բնակավայրում երբևէ ապրած անձինք: Այդպիսի բնագրերում առկա են բնակավայրի խորհրդանիշները՝ եկեղեցիները, մշակութային վայրերը՝ նկարագրական խոսքի և պատկերավորման միջոցների դրսևորմամբ:

Մեթոդաբանություն

Սույն հոդվածի ուսումնասիրության տեսական-մեթոդաբանական հիմք են հանդիսացել լեզվաբանների, ոճագետների, մշակութաբանների թեմային առնչվող աշխատանքները:

Հիմնախնդիրը լուծելու նպատակով առաջնորդվել ենք լեզվաբանության մեջ տարածում գտած մի շարք մեթոդներով:

Քննարկում

Աշտարակ գոյականը պարսկական ծագում ունի և նշանակում է «ուղիղ բարձրացող կառույց», «բերդապարսպի բուրգ», «սլացիկ բարձրաբերձ շինություն»: Հ. Մանանդյանը Աշտարակ հատկանունը կապում է Strangira անվան հետ, որն արձանագրված է 4-րդ դ. քարտեզներում: Ենթադրվում է, որ բառն ունի նախահայկական ծագում, երբ դեռ «աշտարակ» բառը հայերենում գործածական չէր: Գ. Ղափանցյանը, ընդունելով Մանանդյանի այս տեղայնացումը, բառի մեջ առանձնացնում է Str- արմատը, և այն համարելով հայերեն «Շտր» հնչյունակազմի լատիներեն տառադարձություն՝ գտնում է, որ բառի մեջ առկա է ասուրական Իշտար դիցուհու անվան փյունիկյան «Աշտար» արտահայտչաձևը:

Աշտարակը հայկական աղբյուրներում հիշատակվում է 9-րդ դարից: Հնում մտել է Մեծ Հայքի Այրարատ աշխարհի Արագածոտն գավառի մեջ: Այստեղ կան նաև վաղ ժամանակներին վերաբերող եկեղեցական կոթողներ, մատուռներ, վիմագիր արձանագրություններ:

Ծիրանավոր եկեղեցին կառուցվել է 5-րդ դարում: Տեղացիները նրա շրջակայքը անվանել են Բերդաթաղ: Կարմրավոր եկեղեցին կառուցվել է 7-րդ դարում: Քաղաքի կենտրոնում վեր է խոյանում Սուրբ Մարիանեն, որը կառուցվել է 1281-ին: Մուղնի գյուղում է գտնվում Սբ Գևորգի վանքը, որը 17-րդ դարի կառույց է:

Դարերի հոլովությամբ տարատեսակ հայտանիշներով է բնութագրվել Աշտարակը՝ Արագածոտն գավառի աչք, եկեղեցիների և կամուրջների քաղաք, երգիչների հայրենիք, ծիծեռնականիստ քաղաք և այլն: Սակայն ամենաբնութագրիչը Պերճ Պողոյանինն է. «Աշտարակ. աչքն է Արագածոտն գավառի, Արագած սարի բազմատեսակ ծաղիկներից կապված փնջի վարդն է: Այն ոչ միայն նշանավոր է եղել յուր կենսատու ջրով, մաքուր ու առողջարար օդով, երկնային դրախտ այգիներով, այլև

պատիվ է ունեցել յուր մեջ ընդունելու հայոց ազգի սուրբ հայրերին և ազգապաշտպան հայրենապետներին» [9, 14]:

Աշտարակի մասին հիշատակություններ կան տարբեր հեղինակների գործերում՝ Ղ. Ալիշան, Պ. Պողոսյան, Ս. Շահագիզ, Գ. Էմին, Վ. Պետրոսյան, նաև այն հուշագիրների վավերագրություններում, որոնց կյանքի այս կամ այն հատվածը աղերսվել է այս հնամյա բնակավայրին՝ Վ. Ալազան, Կ. Սուրենյան, Մ. Գալշոյան, Գ. Գուրզադյան... Աշտարակի մասին գրել են նաև այլազգիները: Անգլիացի ճանապարհորդ, Լոնդոնի թագավորական հասարակության անդամ Զ. Մորիերը դեպի Արևելք կատարած իր ուղևորության ժամանակ 1814թ. հունիսի 16-ին մեկ օր գիշերել է Աշտարակ գյուղում և հիացական գրառումներ կատարել իր նոթերում: Նրան հիացնում են Աշտարակի եկեղեցիները (հատկապես Մարիանեն), հին արձանագրությունները, քարե կամուրջները, որոնք կարող են պատիվ բերել ամեն մի քաղաքակիրթ երկրի: «Աշտարակն ունի կարևոր բնակավայր լինելու բոլոր նշանները», - եզրակացրել է անգլիացի ճանապարհորդը:

Ղ. Ալիշանը 1890 թ. գրված «Այրարատ» երկում, քարտեզագրելով Արագածոտնի շենքերը, ոգեկոչված գրում է Արագածոտն գավառի և նրա վայելքների մասին, որը հարուստ է «գեղեցիկ բարեմասնութեամբ յորդառատ ջուրց, զուարճագեղ բուսաբերութեան եւ յստակութեան օդոց...» [2, 129]:

Պ. Պողոսյանի ստեղծագործություններում հաճախ է գծագրվում Աշտարակ տեղանունը: «Ես ծնվել եմ *Երևանու* նահանգի Աշտարակ գյուղումը», - գրել է դասականը: «Հացի խնդիր» վեպի առաջին էջերից տրվում է Աշտարակ բնակավայրի հիշատակումը. «Տո՛, ցնդել եմ, խելքս կորցրել եմ, ես ո՞ւր եմ անց կենում: Աշտարակը որտեղ թողի, ո՞ւր հասա. ա՛յ սատկած ձի, քո իզանըդ կորել է՞ր, դու չգիտե՞ս, որ ես Աշտարակ պտի մտնեի, առաջին գալդ հո չէր, որ ճամփեն մոլորեցիր» [10, 25]:

Աշտարակն անուղղակիորեն կապվում է նաև վեպի գլխավոր հերոսի՝ Միկիտան Սաքոյի գործունեության հետ. «Դա Միկիտան Սաքոն է, ընթերցո՛ղ, որի հետ պատիվ կհամարեմ քեզ ծանոթացնել: Դրա համար մի քանիսն ասում են, թե քղստանցի է, ոմանք էլ պնդում են, թե աշտարակցի է: Այս վերջինները հիմնում են յուրյանց խոսքը նրա վերա, որ գինեվաճառ Սաքոն ուներ Աշտարակումը մի երկու այգի» [9, 41]:

Հետաքրքրական է տեղի բնակիչների, Աշտարակի բառուբանի, եկեղեցիների, Քասախի կիրճի հիշատակությունը գեղարվեստական խոսքում: Գեղարվեստական և հուշագրական բազում էջերում Աշտարակը ներկայացվում է իր հոգևոր կառույցներով, դպրոցներով, աշտարակցին՝ իր օրինանքով: «Աշտարակցու օրհնությունները». այսպես է բանաձևում Պերճ Պողոջանը «Հուշիկներում»:

Պողոջանի երկերում տրվում են բնակիչների բազում բնութագրություններ. «Աշտարակի Քասախ գետակը լողալու շնորհն անխնայաբար շռայլել է հավասարապես աշտարակցիներին. մեծ և փոքր քաջավարժ են լողալու մեջ» [9, 49]:

Ազգագրական հետաքրքիր տեղեկություններ են պարունակում Պ. Պողոջանի վրձնահարվածները Աշտարակի վերաբերյալ. «Աշունք է, այգեկութն Աշտարակում վերջացել է. գյուղացիք այգիներից տուն են հավաքվել, աշնան լվացքն արել է մայրս և հագուստներս կախել չորանալու» [9,57]: Նշենք, որ հնում Աշտարակում տարեկան երեք անգամ մեծ լվացք էին անում՝ Զատկին, Ջրօրհներին և աշնանը՝ քաղցվահանին՝ այգեկութից հետո:

Աշտարակն այսօր էլ հայտնի է Ներսես Աշտարակեցի կաթողիկոսով: Նրան շրջասաբար անվանել են *փիլոն հագած Գարիբալդի* (Ֆ. Մակլեր): Նրա պատմահասարակական-գրական կերպարը գծագրվում է Պ. Պողոջանի «Հուշիկներում». «Զարմանալի մարդ էր Ներսես կաթողիկոսը. նրա աչքում մեծ, փոքր, հարուստ, աղքատ, իշխան, ռամիկ, հասակավոր, մանուկ ամենեքյան միապետ հավասարաչափ արժեք ունեին: Նրան միաժամանակ սեղանակցել են գյուղացին և մեծավորը» [9, 86-87]: Հականիշների կուտակումը ավելի է բնութագրում հայոց հայրապետին:

Աշտարակ բնակավայրի նկարագրի առումով հատկանշական է Վ. Պետրոսյանի արձակը: «Աքլորաքարը» պատմվածքում ներկայացվում է Խ. Աբովյանի այցելությունը Աշտարակ. «Խաչատուր Աբովյանը, որ հայ մեծ լուսավորիչ է, մեր գյուղ այն ժամանակ էր եկել, երբ Պողոջանը ձեր տարիքին էր: Աբովյանն այցելել է այն դպրոցը, որտեղ սովորում էր ապագա գրողը: Այդ դպրոցը Մարինե եկեղեցու բակում էր: Հետո մեծ լուսավորիչը երեխաների հետ եկել է Քասախի ափը: Նրան շատ էր դուր եկել մեր Աքլորաքարը...» [8, 110]:

Այս էական տեղեկությունը Վ. Պետրոսյանը լսել է իր ուսուցչից՝ տիկին Շուշանիկից, որն ամեն տարի իր աշակերտներին բերել է Աքլորաքարի մոտ ու պատմել այս պատմությունը:

Պատմվածքում ներկայացվում է երիտասարդ Սարգսի, երեք գեղեցկուհի քույրերի ու հրաշքով կառուցված Ծիրանավոր, Սպիտակավոր, Կարմրավոր եկեղեցիների մասին: Քույրերն Աքլորաքարի մոտ տեսնում են Սարգսին ու իրարից անտեղյակ՝ սիրահարվում տղային: Հետո իմանալով միմյանց սրտի գաղտնիքը՝ հագնում են ծիրանագույն, սպիտակ և կարմիր զգեստներ և ձորագլխի տարբեր ժայռերից նետվում ցած: Մի գիշերում ծնվում-կառուցվում են երեք եկեղեցիները: Այստեղ հեղինակը գունանունների և գույների հետաքրքիր խաղարկում է կատարում:

Երգիչների քաղաք Աշտարակում է ծնվել Գ. Էմինը, ծնվել է ուսուցչի և այգեպանի ընտանիքում: Մի առիթով նա գրել է. «Այն բանի համար, որ ես այսօր ոչ թե կամուրջներ կամ ջրանցքներ եմ սարքում, այլ գրում եմ գրքեր, շնորհակալ եմ դպրոցում ինձ հանդիպած հայ գրողներից ամենափայլուններից մեկին՝ Եղիշե Չարենցին...Ընդհանուր ես ունեմ 10 գիրք, 3 որդի և մի փոքրիկ Հայաստան» [5, 17]:

Գ. Էմինի պոեզիայում նույնպես շատ են աշտարակյան լարերը:

Հարազատ բնակավայրի պատկերը բանաստեղծի հոգում դարձել է հույզ ու երազ, որ հանգիստ չի տալիս նրան: Փոխաբերական պատկերները հարստացնում են պոեզիայի լեզուն.

Փշատի հոտ է գալիս գյուղից,

Աթարի, դաղձի, մանկության հոտ,

Ամեն ոլորան ու ծառուղի,

Մի հուշ է պատել թանկ ու ծանոթ... [5, 268]:

Բանաստեղծության մեջ առկա են *մանկություն, կորցնել, արցունք, մորաբերել* հասկացությունները: Առկա երկխոսությունը հեղինակի և բարի պառավի միջև հիշողություններ է ծնում ոսկեծամ մանկության արահետների մասին [3,58]:

Կուլ տալով արցունքն իմ կոկորդի,

Կանգնում եմ ամեն քարի առաջ,

-Ի՞նչ ես կորցրել, ազի՛զ որդի,

Հարցնում է մի կուզիկ պառավ:

-Ինչ եմ կորցրել... Է՛հ, ի՞նչ ասեմ,

Որ գտնեմ այն, ինչ երա՛զ դառավ...

Իմ մանկությունն է կորել այստեղ,
Իմ մանկությունը, բարի՛ պառավ [5,268]:

Հետաքրքիր կառուցվածք ունի «Աշտարակի գերեզմանոցը» բանաստեղծությունը, որը կտակ-բանաստեղծություն կարելի է համարել: Ինչպես գիտենք, Գ. Էմինը թաղված է Կարմրավորի բակում:

Միևնույն մտքի կրկնությունը ավելի է ընդգծում հեղինակային խոսքի նպատակայնությունը: Ինչպես նշում է Հ. Հարությունյանը, «կրկնությունները միօրինակ ու ծանծրալի չեն: Ամեն մի կրկնության մեջ բառը զուգակցվում է տարբեր բառերի հետ, արտահայտում է տարբեր նրբերանգներ, նույնիսկ փոխվում է նույն բառերի հարաբերությունը» [7,104]:

Եվ երբ ես հոգնեմ
Այս դաժան դարի համար ապրելուց,
Այս հողի համար արյուն թափելուց,
Այս հողի մասին երգեր ասելուց,
Այս հողի համար խնդալ-լացելուց,
Կգամ, կնստեմ այս մամռոտ քարին,
Կգամ, կպռոկեմ այս քարի վրա
Կամ... այս քարի տակ,
Եվ ինչպես առաջ,
Կնայեմ փոշոտ այս արահետին,
Այս այգիների զմրուխտե գետին,
Իմ Աշտարակին,
Իմ հին տնակին
Արյունից կարմիր իմ Կարմրավորին... [5,210]

Կարմիր գույնի երանգների խաղարկումը հետաքրքիր պատկեր է ստեղծում:

Աշտարակ բնակավայրի մասին հիշատակություններ կան Վ. Ալազանի «Տառապանքի ուղիներով» հուշագրության մեջ: Այստեղ երևում է քաղաքի բնակիչների նիստուկացը, ասպնջական վերաբերմունքը նյութապես և հոգեպես. «Աշտարակի ժողովուրդը մեծ համակրանքով ու հարգանքով էր վերաբերվում» [1, 159],- գրում է հեղինակը: Որքա՞ն տպավորիչ է Աշտարակի Պետական թատրոնի դերասան Կարո Չալաբյանի հետ հանդիպումը:

Հայտնի է, որ երկխոսությունը մտքերի մատուցման եղանակ է և Աշտարակն ու նրա բնակիչը հաճախ են ներհյուսվում տրամախոսության

տիրույթում. «Ընկե՛ր Ալազան, ես ձեզ շատ լավ գիտեմ, կարդացել եմ ձեր բոլոր գրվածքները, գիտեմ, որ դուք բոլորովին անմեղ տեղն եք բանտարկվել ու աքսորվել», - հայտարարում է Աշտարակի ՆԳ բաժնի պետ Եղիազարյանը [1, 157]:

Որոշ երկխոսություններում գծագրվում է Աշտարակ բնակավայրի պատկերը.

«-Ես ինձ համապատասխան աշխատանք գտել եմ, - ասացի ես:

- Ի՞նչ աշխատանք:

- Աշտարակում դեռ մնում է այն խրճիթը, ուր ծնվել ու իր մանկությունն է անցկացրել ձեր հայրենակից Պերճ Պռոշյանը. եթե դուք հնարավորություն տաք, ես այն կդարձնեմ նրա տուն-թանգարանը» [1, 161]:

Ալազանի հուշերից վեր են հառնում տարբեր անձանց դիմանկարներ, որոնք նկարագրական խոսքի կարևոր միջոցներ են: Բոլորն էլ վառ հիշողություններով են կապվում Աշտարակի ընդհանուր մթնոլորտին: Նրանց մարդկային նկարագիրը, դիմացինին սատար կանգնելու ցանկությունը հուշագիրը ոճական երանգներով է ներկայացնում: Այսպիսի հուշափաստերը գրողի ստեղծագործական ուղու հավելյալ վկայություններ են:

Աշտարակի հող ու ջրի ծնունդ են նշանավոր ակադեմիկոսներ են հայազետ Գրիգոր Ղափանցյանը և կենսաքիմիկոս Նորայր Սիսակյանը, որի անունով կոչվում է Լուսնի 131-րդ խառնարանը:

Մի անգամ ինչ-որ հարցի շուրջ վեճ է ծագել ՀՀ ԳԱԱ լեզվի ինստիտուտում: Գրիգոր Ղափանցյանին հակաճառել է Գուրգեն Սևակը: Ղափանցյանը չհանդուրժելով բացականչել է. «Էդ էր պակաս, որ հավաքարցին աշտարակցուն հայերեն սովորեցնի»¹:

Ընթերցողը գեղարվեստական-վավերագրական էջերից քաղում է գրականագիտական, ազգագրական, պատմական տեղեկություններ, որոնք հարստացնում են մարդու իմացական գիտելիքները, զարգացնում աշխարհըմբռնումը: Օրինակ, «Պերճ Պռոշյանի տուն տանգարանի համար շարունակում էի ձեռք բերել նորանոր ցուցանմուշներ: Գիտեի, որ Պռոշյանի հայրը դերձակ էր եղել և մեծ դժվարությամբ գտա նրա հարթուկը» [1, 167]:

¹ Հատկանշական է, որ հայտնի լեզվաբան Գրիգոր Ղափանցյանը գիտությանը նվիրել է «Աշտարակի խոսվածքը» արժեքավոր աշխատությունը (նուսերեն):

Աշտարակ տեղանունը տարբեր կերպ է ներկայանում հուշագրության լեզվում: Հ. Թումանյանը գյուղացիների կյանքից շատ սրախոսություններ, կատակներ է հյուսել, նույնիսկ որոշել է դրանք տպագրության հանձնել: Ս. Հովյանը «Մեր Ուհանեզը» հուշագրության մեջ ներկայացնում է աշտարակցի և լոռեցի հնձվորների անեկդոտի՝ Հ. Թումանյանի տարբերակը [6, 260]:

Աշտարակի պատմամշակութային գոհարներից է Կարմրավորը կամ Ս. Աստվածածին եկեղեցին, որը մեզ հասել է գրեթե անփոփոխ վիճակում: Հայտնի աստղագետ, էսսեների հեղինակ Գ. Գուրգադյանը «Մի սիրո պատմություն» գրքում Կարմրավոր եկեղեցին անվանել է «վաղ միջնադարի տաճարային ճարտարապետության զմրուխտյա ակ» [4, 157]: Այնուհետև ծավալուն բնութագրել է այդ գողտրիկ հրաշքը. «Այնքա՛ն քնքուշ, այնքա՛ն մտերմիկ է, որ մարդ ականա ձեռքերն է մեկնում ավր Վերցնելու, գուրգուրելու այդ քարե փունջը: Ինձ այնպես է թվում, որ այդ ապշեցուցիչ համաչափությունն ու անթերի ներդաշնակությունն ստեղծողի ականջին գլխահակ մուրճն ու բրիչը ձեռքին աշխատելիս հընչել է մի տարաշխարհիկ սիմֆոնիա երգեհոնային նվագակցությամբ:

Կարմրավորն ուրի՛շ է...»[4, 157]:

Աշտարակի խորհրդանիշները շատ-շատ են՝ Աշտարակի ընկույզը, կամուրջը, ծիծեռնակը, հյուրերին ջուր չտալու պատմությունը և այլն: Գևորգ Դոդոխյանի «Ծիծեռնակ» բանաստեղծությունը գրվել է 1854թ., և որի երաժշտությունն ընտրել է հենց հեղինակը:

Ծիծեռնա՛կ, ծիծեռնա՛կ,
Դու գարնան սիրուն թռչնակ,
Դեպի ո՞ւր, ինձ ասա,
Թոչում ես այդպես արագ:
Ա՛խ, թռի՛ր ծիծեռնա՛կ,
Ծնած տեղս Աշտարակ,
Անդ շինի՛ր քո բույնը,
Հայրենի կտուրի տակ:

Արդյոք Աշտարակում է ծնվել հայտնի բանաստեղծության հեղինակ Դոդոխյանը: Միանշանակ ո՛չ: Գևորգ Դոդոխյանը ծնվել է 1830 թ. Սիմֆերոպոլում: Նախնական կրթությունն ստացել է Սիմֆերոպոլի ծխական դպրոցում, ապա գիմնազիայում: Ավարտել է նաև Մոսկվայի Լազարյան ճեմարանը: Ուսանել է Պետերբուրգի գեղարվեստի ակադեմիայում և

Դորպատի համալսարանում: Ժամանակակիցների վկայությամբ ուսումնառության ընթացքում Դոդոխյանը ունեցել է աշտարակցի նվիրյալ կուրսընկեր և նրան է ծոնել հանրահայտ բանաստեղծությունը:

Քասախի ավին ծվարած գողտրիկ այս քաղաքում ծնվել են շատ նշանավոր մարդիկ, որոնց շնորհիվ մշտավառ կանթեղի պես բոցկլտում է Աշտարակի լույսը, բնակիչների օջախի ճրագը: Աշտարակ տեղանվան և աշտարակցի «տեղի բնակչի իմաստով» գործածված բառագույգերը գեղարվեստավերագրական տարբեր երկերում դրսևորվում են տարբնոյթ լեզվաոճական հիմքերով: Հայտնի հրապարակախոս Վ. Պետրոսյանն այսպիսի մտերմիկ ոճով է ավարտում «Հայկական էսքիզները». «Հիշո՞ւմ եք աշտարակցի այն մորը, որ պատերազմի բոլոր տարիներին գուլպա էր գործում և ուղարկում անհայտ, անծանոթ հասցեներով: Պատերազմի ավարտի հետ, գիտեք, որ հանգավ մայրական այդ մոմը, իսկ նույն օրերին երկաթուղին դեռ տանում էր (ո՞ւր էր տանում) նրա գործած վերջին գույգ գուլպան, որ երևի ոչ ոք չէր հագնելու այլևս. զինվորները տուն էին դառնում...» [8, 609]:

Եզրակացություններ

1. Աշտարակ տեղանվան նկարագրությունը գեղարվեստական խոսքում ամբողջանում է դիպուկ արտահայտություններով և շրջասույթներով:

2. Հուշագրական հատվածներից վեր են հառնում տարբեր անծանց դիմանկարներ, որոնք նկարագրական խոսքի կարևոր միջոցներ են:

3. Գունանունների և գույնի երանգների խաղարկումը հետաքրքիր պատկերներ է ստեղծում գեղարվեստական ոճում:

4. Հաճախ բառային կրկնությունները զուգակցվում են պատկերավորման միջոցներին՝ խոսքը դարձնելով առավել արտահայտիչ:

5. Առկա հուշափաստերը գրողների ստեղծագործական ուղու հավելյալ վկայություններ են:

Գրականության ցանկ

1. Ալազան Վ., Տառապանքի ուղիներով, Ե., 1990:
2. Ալիշան Ղ., Այրարատ, 1890:

3. Գալստյան Ա., Երկխոսությունը ժամանակակից հայերենում, Ե., 2003:

4. Գուրզադյան Գ., Մի սիրո պատմություն, Ե., 2004:

5. Էմին Գ., Եժ, Ե., 1977:

6. Թումանյանը ժամանակակիցների հուշերում, Ե., 1969:

7. Հարությունյան Հ., Գեղարվեստական խոսք, Ե., 1986:

8. Պետրոսյան Վ., Վերջին ուսուցիչը: Վիպակներ և պատմվածքներ, Ե., 1980,

9. Պռոշյան Պ., Եժ, Ե., 1964:

10. Պռոշյան Պ., Երկեր, Ե., 1984: